7. Měnové podmínky

Základní úrokové sazby ČNB se ve 3. čtvrtletí neměnily.

Nastavení základních měnověpolitických sazeb se ve 3. čtvrtletí neměnilo. Od květnového snížení dvoutýdenní repo sazby na 0,25 %[1] (lombardní sazba byla snížená na 1,00 %, 0,05 % u diskontní sazby se neměnilo) tak zůstávají úrokové míry na stálé úrovni. Během letních měsíců, kdy se průběh epidemie do značné míry uklidnil, došlo i k posílení kurzu koruny vůči euru i dolaru. Čtvrtletí zahájila koruna na 26,67 CZK/EUR a 23,81 CZK/USD. Posílení vůči euru bylo mírné, do konce srpna se kurz posunul na 26,21 CZK/EUR. Poměrně silně naopak upevnil kurz vůči dolaru (21,95 CZK/USD). Jasný zlom ve vývoji byl vidět na přelomu srpna a září. Kurz vůči euru během září veškeré letní zisky smazal a na konci měsíce činil 27,21 koruny. Rovněž kurz vůči dolaru výrazně oslabil a čtvrtletí zakončil na 23,24 koruny. To, že koruna vůči euru v létě posilovala jen velmi mírně, znamenalo, že ve srovnání se stejným obdobím roku 2019 kurz zůstal slabší. To přineslo tlak na meziroční růst cen zahraničního obchodu vedeného v eurech. Naopak dolarový kurz byl meziročně mírně silnější, což vedlo k prohloubení poklesu zejména u cen surovin obchodovaných v dolarech.

To zastavilo i pohyb úrokových sazeb na mezibankovním trhu. Sazby krátkodobých a střednědobých vládních dluhopisů klesly.

Úrokové sazby na mezibankovním trhu se v květnu přizpůsobily novému nastavení měnověpolitických sazeb a v dalších měsících se neměnily. Tříměsíční sazba PRIBOR tak po celé třetí čtvrtletí setrvala na 0,34 %. Výrazněji se nehýbaly ani sazby na krátkodobých a střednědobých vládních dluhopisech. Ty se splatností do dvou let se držely blízko nulového úročení (0,05 % ke konci září). U střednědobých dluhopisů se úroková sazba posunula z 0,52 % na konci června na 0,58 % ke konci září. Dlouhodobé dluhopisy začaly čtvrtletí na 0,86 %, v průběhu srpna jejich úročení vyskočilo vzhůru a na konci září činilo 0,98 %.

Klientské sazby zamířily opět dolů. Dále se tak snižoval objem peněžních prostředků na termínovaných vkladech.

Úrokové sazby na běžných účtech domácností se nadále držely na úrovni technické nuly (0,03 %). Během 3. čtvrtletí pokračoval pokles úrokových sazeb na vkladech domácností s dohodnutou splatností (0,45 % ke konci září, pokles během čtvrtletí o 0,15 p. b.). Jde o nejnižší úroveň od 3. čtvrtletí 2017. I v případě nefinančních podniků se úročení běžných účtů drželo téměř na nule (0,03 %). Úroky na vkladech s dohodnutou splatností pro nefinanční podniky prudce klesly již ve 2. čtvrtletí (o více než 1 p. b.) a ke konci září činily 0,13 %. V letech 2018 a 2019 mohutně narůstal objem prostředků na termínovaných vkladech. Tento proces trval ještě v letošním 1. čtvrtletí (meziroční nárůst o 14,9 %). Propad úrokových sazeb ve 2. i 3. kvartálu ale vedl k posilování netermínovaných vkladů (meziroční nárůst o 13,3 % a 18,5 % v jednotlivých čtvrtletích).

Domácnostem zlevnilo úvěrové financování.

Domácnostem úvěrové financování v průměru zlevňovalo. Průměrná sazba úvěrů na spotřebu poprvé klesla pod 8% hranici a ke konci září dosahovala 7,97 %. Jde o pokračování dlouhodobého trendu. Roli mohl hrát také momentální nižší zájem o spotřebitelské úvěry daný nejistotou domácností. Meziroční nárůst objemu poskytnutých úvěrů na spotřebu totiž ve 3. čtvrtletí klesl na 4,1 % (nejméně za posledních pět let) a výrazně zpomalil i růst celkového zadlužení domácností na spotřebu (1,3 %). Také průměrná úroková sazba úvěrů na nákup bytové nemovitosti opět klesla (2,24 % ke konci září). Na rozdíl od úvěrů na spotřebu se ale dynamika úvěrů na bydlení ani v současné situaci neměnila. Ve 3. čtvrtletí došlo k nárůstu poskytnutých úvěrů na bydlení o 7,5 %. Zadlužení domácností na bydlení vzrostlo rovněž o 7,5 %. Specifickým jevem, který souvisel s aktuální situací, jsou odklady splátek hypotečních úvěrů. Ty se zejména ve 2. čtvrtletí projevily prudkým navýšením počtu nových hypotečních smluv i jejich objemu. U bytových nemovitostí ve 2. čtvrtletí počet smluv meziročně vzrostl o 68,7 tisíce, u nebytových o 17,4 tisíce. Pro srovnání –

[1] Není-li uvedeno jinak, je zdrojem údajů v této kapitole databáze ARAD České národní banky. Hodnoty směnných kurzů jsou rovněž převzaty od ČNB.

ve 4. čtvrtletí 2019 (poslední bez vlivu odkladů) počet smluv u bytových nemovitostí vzrostl o 2,6 tisíce.

I pro podniky se úvěry zlevnily. Zároveň ale bylo možné pozorovat ochlazení dynamiky růstu objemu poskytnutých půjček.

Úrokové sazby pro nefinanční podniky razantně klesly v případě úvěrů s největším objemem (nad 30 milionů korun). Na konci září činilo průměrné úročení 1,15 % (na konci června to bylo 2,13 %). Kleslo rovněž úročení úvěrů mezi 7,5 a 30 miliony korun (o 0,24 p. b. na 2,3 %). Kategorie nejmenších úvěrů se po poklesu v průběhu 2. čtvrtletí prakticky držela na stejné úrovni (pokles ve 3. čtvrtletí o 0,06 p. b. na 3,72 %). Celkový objem úvěrů a pohledávek nefinančních podniků ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,3 %, což je výrazně méně než v předchozím kvartálu. Meziročně klesl objem krátkodobých úvěrů a pohledávek (–3,8 %). Ty střednědobé i dlouhodobé se navyšovaly, ale i u nich je patrné zvolnění tempa. Růst objemu úvěrů a pohledávek přitom táhly výhradně úvěry v cizí měně (12,3 %), ty korunové klesaly (–2,6 %). Ve 3. čtvrtletí se meziročně zvyšovaly zejména půjčky v ubytování, stravování a pohostinství (12,9 %, výrazná dynamika je patrná od začátku roku), ve veřejné správě a obraně, povinném sociálním zabezpečení, vzdělávání a zdravotní a sociální péči (10,7 %) a v dopravě a skladování (8,8 %). Ve srovnání s 1. a 2. kvartálem značně zpomalilo tempo u činností v oblasti nemovitostí (6,1 %). Postupné zmírnění růstu objemu půjček se týkalo i zpracovatelského průmyslu (5,9 %, 3,5 % a 2,2 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí). Propad půjček již pátým čtvrtletím pokračuje v informačních a komunikačních činnostech a ve 3. čtvrtletí se výrazně prohloubil (–11,9 %). Poklesly i půjčky v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech.

Graf č. 15 Tržní úrokové sazby (v %)

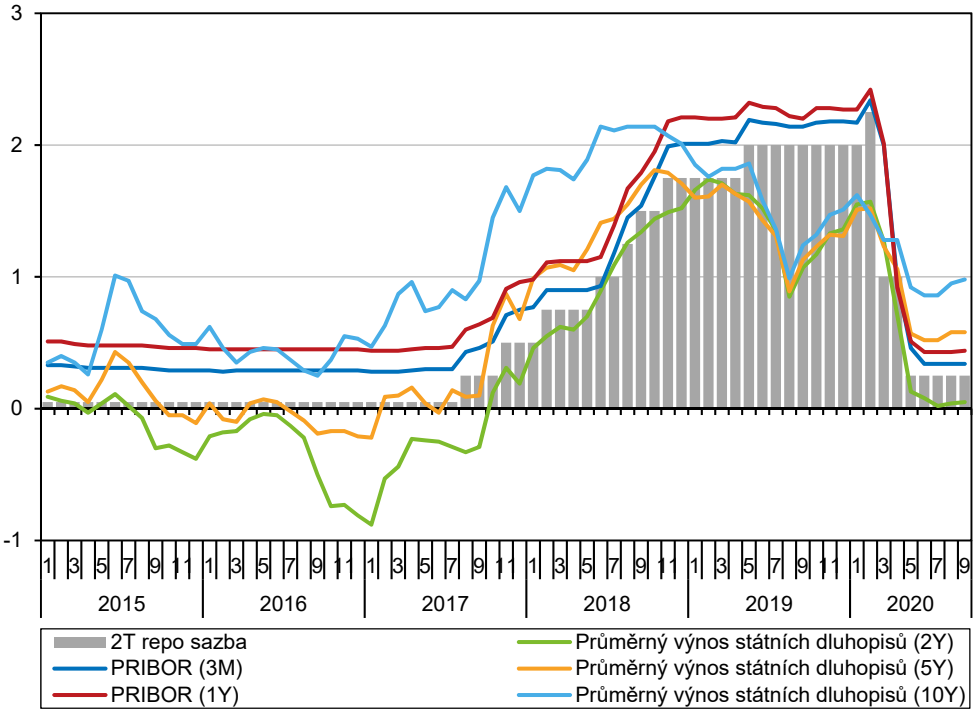

Zdroj: ČNB